

Yıldırım Bayezid Çelebi Mehmed İ Murad

– Mustafa ESER · 12 Kasım 2025

Çalışmamıza esas kaynak olarak aldığımız Aynur Durukan ve bazı tarihçilerimiz Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini Sultan Murad Hüdavendigâr'a kadar götürürler. Mustafa Karazeybek çalışmasına Yıldırım Bayezid ve Çelebi Mehmed ve hatta Sultan II. Murad'ı da eklemiştir. Bu yüzden Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemi vakıflarından da kısaca bahsetmek istiyorum.

Yıldırım Bâyezid'in Mudurnu Evkâfı

Yıldırım külliyesi, Mudurnu kasabasının ortasından geçen derenin sağ kıyısındadır. Külliye, yapılış tarihi bilinmeyen bir cami, imaret ve cami için gelir elde etmek üzere yapılan hamamdan (H.784) oluşmaktadır. Hamamın gelirinin evvelâ imârete sarf olunması, sonra gelirden günlük iki dirhem küllhanda çalışanlara, bir dirhem Hacı bint-i Dâd Bâlî'ye verilmesi, gelirin bakiyesi de beldenin âlim, fakih ve hafızları arasında dağıtılması şart koşulmuştur.

Yıldırım bu tarihten yedi sene sonra ve yine şehzade iken Bolu'da H.791 yılında bir manzume yaptırmıştır. Buradaki hamamın gelirini ulemaya ve ilim erbâbına vakfetmiş, iptal edene de lanet eylemiştir.

Yıldırım Bâyezid'in Bursa Evkâfı (Bknz. Bursa Selatin İmaretleri)

Yıldırım zamanında Bursa'da Yıldırım Camii yapıldı ve vakfiyesi tanzim edildi. Bu medrese, imaret, Darüşşifa ve türbeden ibaret bir külliye idi.

Çelebi Mehmet Dönemi Vakıfları

Çelebi Mehmet'in Vakıfları

Bursa'da cami (1419), medrese, imaret ve türbe (1421) yaptırmış, bunlara vakıflar tahsis etmiştir. Çelebi Mehmet Yıldırım'ın ölümünden sonra parçalanan devleti yeniden kurmak için kardeşleriyle mücadele ederken, bir yandan da büyük imaretler ve hayır kurumları yaptırmıştır. Musa Çelebi ile savaşırken Yeşil imaret diye tanınan Yeşil Camii ve Yeşil türbenin inşası işini Elhâc İvaz Paşa'ya bırakmıştır.(Bknz Bursa'da Selatin İmaretleri)

Edirne'de Emir Süleyman tarafından yapımına başlanılan cami de onun zamanında tamamlanmış (1413) ve buraya vakıf olmak üzere bir bedesten inşa ettirmiştir. Dimetoka'da da Çelebi Sultan Mehmet tarafından, 1420 tarihinde yapımına başlanılan ve H.824'te tamamlanan bir cami bulunmaktadır. Çelebi Sultan Mehmed Merzifon'da 1414-1417 yılları arasında Merzifon Sultaniyesi olarak anılan bir de medrese yaptırmıştır.

II. Murat Dönemi Vakıfları

İkinci Murat Edirne'de Üçşerefeli Camii yaptırdı, başka bir cami ile bir de imaret kurdurdu ve bunları vakfetti. Bursa'da bir cami, medrese ve imaret yaptırdı. Timurtaş Paşa ve İbrahim Paşa'nın Bursa'da hayratı

ve vakıfları vardır. Kasım paşa Cezerî Bursa'da Emir Sultan türbe ve medresesi yanında bir medrese ve bir çeşme vakf ve bunları Emir Sultan Evkafı'na ilave etti. Molla Fenari'nin oğlu Ahmet Paşa'nın Bursa'da yaptırdığı Cami ve zaviye onun vakıf eserlerindedir.

II. Murad, Bursa'da Simavlılar mahallesinde Kasım 1426'da tamamlanmış olan camisinin etrafında bir zâviye ile bir medrese yaptırmıştı.

II. Murad büyük eserlerini Edirne'de yaptırmıştır. Tunca kenarında dârülhadisi inşa ettirdikten dört yıl sonra (vakfıyesi Mart 1435) Şeyh Şücâeddin Karamânî için mescid ve zâviye kurdurmuştur. Bu devrin büyük mimari eserleri Yenicami ile (sonra Üç Şerefeli adını almıştır) Ergene Köprüsü'dür II. Murad M. 1438'de Macaristan seferine çıkarken caminin temelini atmış, fakat bina ancak 1447'de bitirilebilmiştir. Caminin avlusunda yapılan Üç Şerefeli Medrese, Fâtih döneminde Sahn-ı Semân kurulduktan sonra da imparatorluğun yüksek medresesi mevkiini muhafaza etmiştir. Bu külliye bir dârülfakr ve imaret ilâvesiyle tamamlanmıştır. Ergene Köprüsü, Üç Şerefeli Cami ile beraber yapılmaya başlanmış ve 1443'te tamamlanmıştır. 392 m. uzunluğunda 174 gözden oluşan köprünün bakım ve güvenliği için bir ucunda mescid, imaret, hamam ve pazarlar yaptırılarak Ergene kasabası kurulmuş, halkın bir kısmı vergilerden muaf tutulmuş ve köprüye zengin vakıflar bağlanmıştır. Ayrıca onun Üsküp, Alacahisar, Selânik, Merzifon'da adını taşıyan camiler ve diğer hayratının bulunduğu belirtilir. II. Murad bu muazzam eserleri dolayısıyla "ebü'l-hayrât" unvanını kazanmıştır.

Sultan Murat'ın Bursa Külliyesi Vakfı (Bknz. Bursa Selatin İmaretleri)

Tarih Okulu Dergisi Nisan 2020 Yıl 13, Sayı XLV KURULUŞ DÖNEMİNDE OSMANLI VAKIFLARI

Mustafa KARAZEYBEK Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı